

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра кібербезпеки та програмного забезпечення

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з науково-педагогічної роботи

Андрій КИРИЧЕНКО

08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	<u>Основи охорони праці</u>
	(назва навчальної дисципліни)
спеціальність	<u>122 Комп'ютерні науки</u>
	(шифр і назва спеціальності)
освітня програма	<u>«Комп'ютерні науки»</u>
	(назва освітньої програми)
факультет	<u>механіко-технологічний</u>
	(назва факультету)

2025-2026 навчальний рік

Розробник: Марченко К.М., доцент кафедри кібербезпеки та програмного забезпечення,
кандидат технічних наук, доцент
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри кібербезпеки та програмного забезпечення

Протокол № 15 від 26 червня 2025 року

Завідувач кафедри кібербезпеки та програмного забезпечення _____

(підпис)

(Олексій СМІРНОВ)
(прізвище та ініціали)

Декан механіко-технологічного факультету

(підпис)

(Віталій МАЖАРА)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>12 - Інформаційні технології</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: <u>«Комп'ютерні науки»</u> Освітня програма: <u>«Комп'ютерні науки»</u>	Рік підготовки	
		4-й	4-й
		Семестр	
		8-й	7-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	84 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен

Мова викладання українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Основи охорони праці» є формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці, поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є формування наступних **компетенцій** бакалавра з комп'ютерних наук:

ЗК2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК16 Знання законодавчих, нормативно-правових, інженерно-технічних та санітарно-гігієнічних основ забезпечення безпечної діяльності

Та отримання наступних **результатів навчання**:

ПР18 Ідентифікувати, аналізувати та досліджувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ. Вміти обґрунтовано вибирати пристрої, системи і методи відповідно до майбутнього профілю роботи з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Структурно логічна схема підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук.

Навчальна дисципліна «Основи охорони праці» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання за спеціальністю 122 «Комп'ютерні науки» з урахуванням специфіки ІТ-сфери, створенням та дотриманням безпечних умов праці.

Дисципліна вивчається після викладання наступних дисциплін: «Вища математика», «Фізика».

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Загальні питання охорони праці.

Тема 2. Правові та організаційні основи охорони праці в Україні.

Тема 3. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.

Тема 4. Організація охорони праці на підприємстві.

Тема 5. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

Тема 6. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

Тема 7. Основи виробничої безпеки та пожежної профілактики на виробничих об'єктах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вступ. Загальні питання охорони праці.	11	3				8	14	2				12
Тема 2. Правові та організаційні основи охорони праці в Україні.	11	3				8	14	2				12
Тема 3. Державне управління охороною праці, державний	11	3				8	12					12

нагляд і громадський контроль за охороною праці.												
Тема 4. Організація охорони праці на підприємстві.	14	5				9	14	2				12
Тема 5. Профілактика травматизму та професійних захворювань.	14	5				9	12					12
Тема 6. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	14	5				9	12					12
Тема 7. Основи виробничої безпеки та пожежної профілактики на виробничих об'єктах.	15	6				9	12					12
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин	90	30				60	90	6				84

5. Теми семінарських занять

Лабораторні, практичні та семінарські заняття за дисципліною «Основи охорони праці» робочим навчальним планом не передбачені.

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні питання охорони праці.	8
2	Правові та організаційні основи охорони праці в Україні.	8
3	Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.	8
4	Організація охорони праці на підприємстві.	9
5	Профілактика травматизму та професійних захворювань.	9
6	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	9
7	Основи виробничої безпеки та пожежної профілактики на виробничих об'єктах.	9
Усього годин		60

7. Методи навчання

Головними методами навчання є:

- словесні методи (лекції, бесіди з елементами формування проблемних завдань);
- наочні методи (мультимедійні презентації);
- практичні методи (моделювання надзвичайних ситуацій, аналіз та складання стратегій їх усунення);
- проблемно-пошукові (виконання завдань самостійної роботи, спрямованих на активізацію отриманих знань під час аудиторних занять та виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності).

8. Критерії та засоби оцінювання

Результати навчання студента з дисципліни «Основи охорони праці» оцінюються за 100-бальною системою оцінювання.

Протягом семестру студент може набрати до 60 балів за теми курсу. Ці бали складаються

із балів за освоєння лекційного матеріалу (50%) та балів за виконання та захист самостійної роботи (50%). Перевірка знань лекційного матеріалу здійснюється у формі короткої співбесіди за питаннями лекції (2 бали). Заохочується також наявність повного конспекту за лекційним матеріалом (1 бал). За самостійною роботою студент готує звіт та захищає його у формі відповідей на 3 питання за тематикою виконаної роботи. За достатню та коректну відповідь на кожне питання студент отримує по 1 балу.

Розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни «Основи охорони праці»:

Поточний контроль, самостійна робота, підсумковий контроль																					Сума
Л1	CPC1	Л2	CPC2	Л3	CPC3	Л4	CPC4	Л5	CPC5	Л6	CPC6	Л7	CPC7	Л8	CPC8	Л9	CPC9	Л10	CPC10	Екзамен	100
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	40	

Примітка: Л – теоретичні (лекційні) заняття, CPC – самостійна робота студентів

Під час здачі екзамену студент може набрати до 40 балів, які додаються до балів, набраних протягом семестру, і, таким чином, отримуємо підсумковий бал після складання атестації. Критерії оцінювання та відповідність отриманого підсумкового балу до національної шкали розглядаються нижче.

Критерії оцінки екзамену:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

1. Охорона праці в галузі та цивільний захист. Навчальний посібник / О.В. Оришака, Г.П. Горбачова, О.М. Мезенцева, К.М. Марченко, К.О. Буравченко – Кропивницький, 2019. – 226 с.
<http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/9258>

2. Основи охорони праці. Навчальний посібник / О.В. Оришака, Г.П. Горбачова, К.М. Марченко – Кропивницький: 2022. – 172 с.: іл.
<http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/12161>

10. Рекомендована література

Базова

1. Івах Р.М., Бедрий Я.І., Білінський Б., Козяр М.М. Основи охорони праці. Навчальний посібник. Кондор. - 2025. - 464 с.

2. Желібо Є.П., Гандзюк М.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. Підручник. Видавництво: Каравела, 2023. - 384 с.

3. Охорона праці в галузі комп'ютерингу : підручник / Л. А. Катренко, А. В. Катренко ; М-во освіти і науки України. Львів : Магнолія 2025 - 544 с.

4. Основи охорони праці. Навчальний посібник / О.В. Оришака, Г.П. Горбачова, **К.М. Марченко** – Кропивницький: 2022. – 172 с.: іл.

<http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/12161>

5. Охорона праці в галузі інформаційних технологій : навч. посіб. / В.І. Голінько, М.Ю. Іконніков, Я.Я. Лебедев ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – 246 с.
6. Охорона праці в галузі та цивільний захист. Навчальний посібник / О.В. Оришака, Г.П. Горбачова, О.М. Мезенцева, **К.М. Марченко**, К.О. Буравченко – Кропивницький, 2019. – 226 с.
<http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/9258>
7. Березуцький В.В. Управління охороною праці : навчальний посібник для студентів спеціальності – «Цивільна безпека», освітньої програми «Охорона праці» / В.В. Березуцький. Харків : ФОП Панов А.М., 2021. 412 с.
8. Кириченко В.В. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. - 240 с.
9. Виробнича санітарія і гігієна праці: навч. посіб. / Тетяна КОСТЕНКО, Андрій БЕРЕЗОВСЬКИЙ, Олександр ДЖУЛАЙ, Іван ІЩЕНКО – Черкаси, 2024. - 220 с.
10. Желібо Є.П., Гандзюк М.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. Підручник. Видавництво: Каравела, 2023. - 384 с.
11. Охорона праці в галузі інформаційних технологій : навч. посіб. / В.І. Голінько, М.Ю. Іконніков, Я.Я. Лебедев ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – 246 с.
12. Основи охорони праці : навч. посіб. / Я. І. Бедрій, Ю. Л. Дещинський, Р. М. Івах [та ін.]; за заг. ред. Я. І. Бедрія. Львів : Магнолія 2025 - 292 с.

Допоміжна

1. НПАОП 0.00-1.28-10 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65
2. ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації.
3. НПАОП 0.00-8.24-05 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою». Наказ Держнагляд-охоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.
4. Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі. Наказ МОЗ України та Держнагляд-охоронпраці України від 23.09.1994 р. № 263/121.
5. ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять».
6. Гігієнічні нормативи ГН 3.3.5-8-6.6.1-2002 «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу». Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2001 № 528.
7. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.230-2007 ССБТ. Системи управління охороною праці. Загальні вимоги.
8. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджені Головою Держгірпромнагляду 7.02.2008 р.
9. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. № 559.
10. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».
11. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці».
12. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи менеджменту охорони праці – Вимоги.
13. **Марченко К.М.**, Оришака О.В., Марченко А.К., Мельник А.М.. Ризики впровадження штучного інтелекту в комп'ютерні системи / Центральнотукаїнський науковий вісник: Технічні науки, вип. № 4 (32), ч. 1. – Кропивницький, ЦНТУ, 2022 - с. 119-124.
http://mapiea.kntu.kr.ua/archive/36_I.html

Основні законодавчі та нормативно правові акти

1. Закон України «Про охорону праці».
2. Кодекс законів про працю України.
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
4. Закон України «Про пожежну безпеку».
5. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
6. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
8. Закон України «Про основні засади державного нагляду(контролю) у сфері господарської діяльності».
9. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».
10. Постанова Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011р. «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
11. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 08.06.2004 р. № 151.
12. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
13. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
14. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.
15. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
16. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
17. НПАОП 0.00-4.33-99 «Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій. Наказ Держнаглядохоронпраці від 17.06.1999 р. № 112.
18. НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
19. НПАОП 0.00-7.15-18 «Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями». НАКАЗ № 207 від 14.02.2018 Міністерства соціальної політики України.
20. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008 р.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. <http://www.dnopr.kiev.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України. <http://www.mns.gov.ua>
3. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. <http://www.social.org.ua> .
4. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». <http://www.nau.ua>